

Utbildningsdepartementet

u.remissvar@regeringskansliet.se

cc: u.uh.remissvar@regeringskansliet.se

Yttrande över betänkandet SOU 2025:26 En socionomutbildning i tiden (dnr U2025/00722)

Sammanfattning

Södertörns högskola tillstyrker behovet av en revidering av de nuvarande examensmålen för socionomutbildningen. Vi vill dock betona att en alltför detaljerad styrning av dessa mål riskerar att minska utbildningens flexibilitet, akademiska autonomi och dess förmåga att anpassas till föränderliga samhällsbehov.

De föreslagna examensmålen lägger stor vikt vid kunskap och förståelse, medan färdighet och förmåga ges mindre utrymme. Detta skapar en obalans som kan försvaga utbildningens praktikförankring och dess relevans för det yrkesfält som socionomer verkar inom. En väl avvägd balans mellan teoretisk och praktisk kunskap är avgörande för att utbildningen ska kunna möta de krav som ställs inom professionellt socialt arbete.

Socionomutbildningen är, och bör förbli, en generalistutbildning som syftar till att ge en bred kompetensbas för arbete inom olika verksamhetsfält. Samtidigt vill Södertörns högskola understryka vikten av att reformer utformas så att de möjliggör lokal profilering. En sådan flexibilitet är nödvändig för att stärka utbildningens relevans i olika regionala och samhälleliga kontexter.

För att genomföra de föreslagna förändringarna krävs även att resurser tillförs. Det gäller såväl implementeringen av de nya examensmålen som andra förslag i utredningen, exempelvis den verksamhetsförlagda utbildningens omfattning och organisering. Utan tillräckliga resurser riskerar reformerna att förlora sin effekt.

Södertörns högskola välkomnar särskilt förslaget att regeringen utreder möjligheterna till en professionsfördjupande vidareutbildning efter examen. En sådan specialisering kan utgöra ett viktigt komplement till socionomutbildningens generalistprofil och bidra till att möta arbetsmarknadens behov. Vi tillstyrker även att socionomutbildningen bör förankras tydligare i vetenskap och beprövad erfarenhet, vilket ligger i linje med den utveckling som förespråkas i den kommande socialtjänstlagen.

Samtidigt ser vi att den nya socialtjänstlagen, som träder i kraft under 2025, ställer ökade krav på det sociala arbetets evidensgrund och en ökad betoning på förebyggande och

uppsökande insatser. Detta innebär förändringar i socialtjänstens praktik och medför därmed ett behov av att socionomutbildningarna ges förutsättningar att svara mot dessa krav.

Avslutningsvis vill vi lyfta behovet av olika former av specialisering inom det sociala arbetet, på avancerad nivå och utanför socionomprogrammets ramar. Ett sådant vidareutbildningssystem skulle bidra till att socionomutbildningen kan förbli generalistisk på grundnivå, samtidigt som det skapas bättre förutsättningar för socionomer att rustas för ett komplext yrkesliv. Vi menar att denna fråga bör hanteras på ett liknande sätt som inom sjuksköterskeutbildningen, där generalistutbildningen kompletteras med specialiseringar på avancerad nivå.

Övergripande synpunkter

6.1 Aktuella samhällsutmaningar

– visa kunskap om aktuella samhällsutmaningar inom området

Södertörns högskola ifrågasätter inte vikten av kunskap om samhällsutmaningar, men vill problematisera målets hållbarhet över tid. Samhällsutmaningar är föränderliga och det som är aktuellt under utbildningen kan snabbt ersättas av nya förhållanden under ett helt yrkesliv. Det är därför viktigt att utbildningen inte enbart fokuserar på specifika utmaningar, utan även stärker studenternas analytiska förmåga att identifiera, förstå och hantera framtida samhällsförändringar. Begreppet aktuella samhällsutmaningar bör preciseras eller förstås som exempel, snarare än som fasta kunskapsobjekt.

6.1 Vetenskap och beprövad erfarenhet

– visa kunskap om områdets vetenskapliga grund samt kännedom om aktuellt forsknings- och utvecklingsarbete, samt kunskap om sambandet mellan vetenskap och beprövad erfarenhet och sambandets betydelse för yrkesutövningen

Tillägget till examensmålet tydliggör behovet av en integrerad kunskapssyn, vilket är positivt. Samtidigt bör det poängteras att sambandet mellan vetenskap och beprövad erfarenhet ofta är föremål för en diskussion inom professionsvetenskap. Begreppen bygger på olika kunskapsformer, vilket ställer krav på att utbildningen ger studenterna redskap att kritiskt granska, värdera och navigera relationen mellan dessa former av kunskap, det vill säga mer än att visa kunskap om sambandet.

6.1 Livsbetingelser och funktionsnedsättning

– visa kunskap om barns behov och sådana samhälls- och familjeförhållanden som påverkar barns, ungas, kvinnors, mäns, och äldres livsbetingelser, samt kunskap om hur funktionsnedsättningar påverkar människors livsbetingelser

Tillägget i examensmålet om barns och ungas livsbetingelser samt hur funktionsnedsättningar påverkar människors livsbetingelser är relevant. En potentiell risk vi

ser med att benämna olika gruppers livsbetingelser samt aspekter som påverkar dessa är att det kan utelämnas vissa grupper samt andra relevanta aspekter än funktionsnedsättning.

6.1 Social utsatthet, normbrytande beteende och ungdomskriminalitet

– visa kunskap om och förståelse för hur social utsatthet, normbrytande beteende och ungdomskriminalitet kan förebyggas och hur återfall i brott kan motverkas

Syftet med examensmålet är angeläget, men formuleringen kan problematiseras. Den ger intrycket av att det finns entydiga och generella metoder för att förebygga social utsatthet, normbrytande beteende och kriminalitet. Detta riskerar att dölja komplexiteten i dessa processer och de värdekonflikter som ofta uppstår i socialt arbete med unga. Därför efterfrågas en formulering som betonar kritisk analys, kontextuell förståelse och kunskap om olika vetenskapliga perspektiv på prevention och intervention.

6.1 Våld och hedersrelaterat förtryck

– visa kunskap om mäns våld mot kvinnor och våld i nära relationer, samt om hedersrelaterat våld och förtryck.

Formuleringen synliggör viktiga former av våld, men det finns anledning att problematisera avgränsningen till tre olika typer av våldsutövning. Fokus på mäns våld mot kvinnor, våld i nära relationer och hedersrelaterat våld är relevant, men riskerar att osynliggöra andra former av våld, såsom våld mot barn och våld inom samkönade relationer, som också är centrala i socionomers arbete. Ett snävare våldsbegrepp kan begränsa studenternas förståelse av våldets komplexitet och uttryck i olika kontexter.

6.3 Utbildning i juridik

– visa förmåga att utifrån relevant kunskap tillämpa författningar inom ramen för socialt arbete.

– inom ramen för kursfordringarna, ha fullgjort utbildning i juridik om minst 30 högskolepoäng.

Södertörns högskola anser att utbildning i juridik är centralt för socionomutbildningen för att få kunskap om centrala lagstiftningar samt tillämpning av dessa. Det föreslagna examensmålet ligger i linje med detta. Södertörns högskola tillstryker formuleringen "visa förmåga att utifrån relevant kunskap tillämpa författningar inom ramen för socialt arbete". Södertörns högskola ser det dock inte som nödvändigt att precisera ett exakt antal högskolepoäng för att lyfta vikten av juridik i socionomprogrammet, då antal högskolepoäng i sig inte är kvalitetsdrivande. Examensordningen specificerar inte heller ett visst antal högskolepoäng för en viss inriktning inom en utbildning i någon annan professionsutbildning. Det kan dessutom skapa en otydlighet och osäkerhet i vilka kurser och innehåll som kan räknas som utbildning i juridik (se punkt 6.3).

6.4.1 Verksamhetsförlagd utbildning (VFU)

– inom ramen för kursfordringarna, ha fullgjort handledd verksamhetsförlagd utbildning om minst 30 högskolepoäng

Södertörns högskola anser att verksamhetsförlagd utbildning är centralt för socionomutbildningen för att få kunskap om, erfarenhet av och inblick i det praktiska sociala arbetet där studenterna får tillämpa de kunskaper de förvärvat under utbildningen. Den föreslagna förändringen i examensordningen ligger i linje med detta. När det gäller att precisera antalet högskolepoäng anmodar vi samma argument som vi har mot att precisera antalet högskolepoäng för utbildning i juridik inom socialt arbete.

Förslag till regeringen (utanför examensordningen)

– Även socionomprogrammets verksamhetsförlagda utbildning ska kunna avräknas mot utbildningsområdet verksamhetsförlagd utbildning.

Södertörns högskola tillstyrker detta förslag med motiveringen att verksamhetsförlagd utbildning är en ekonomiskt kostsam del av socionomprogrammet både gällande organisering och ersättning av VFU-platser. Vi anser även, i linje med utredningen, att verksamhetsförlagd utbildning för socionomer bör ha samma ersättning som för exempelvis lärarutbildning och sjuksköterskeutbildning.

Förslag till FSSOC

– Utveckla och ansvara för en nationell struktur för samverkan för att tillse att utbildningsplatser för verksamhetsförlagd utbildning kan tillgodoses.

Södertörns högskola tillstyrker detta förslag förutsatt att finansiering för detta avsätts från regeringen så att FSSOC kan genomföra detta arbete. Södertörns högskola vill framhålla utmaningen med att hitta VFU-platser och att betala för dessa. Därför behövs ersättning för verksamhetsförlagd utbildning både för lärosätena och FSSOC. Det är även viktigt att parter som Sveriges Kommuner och Regioner tar ansvar för att erbjuda VFU-platser till lärosätena eftersom lärosätena inte kan ta ansvar för detta.

Förslag till universitet och högskolor

– Besluta om alternativt urval baserat på arbetslivserfarenhet för tillträde till socionomprogrammet.

Södertörns högskola tillstyrker detta förslag förutsatt att regeringen avsätter särskilda ekonomiska medel för detta ändamål. Alternativt urval innebär merarbete för lärosätena såsom vidimering av arbetslivserfarenhet samt intervjuer.

7 Frågor utanför direktivet

Södertörns högskola tillstyrker förslaget att utreda frågan om en förlängd socionomutbildning som avslutas med en examen på avancerad nivå. Vi anser att socionomprogrammet fortsatt

ska vara en generalistutbildning, men vi menar att det finns ett behov av specialisering efter genomförd socionomexamen för att skapa en bättre matchning gentemot arbetsmarknadens behov av specialisering.